

literatura
ÀLEX MILIAN

L'escriptora Lana Bastasic —de cultura sèrbia i criada a Bòsnia— aconsegueix, amb *'Atrapa la llebre'* (Edicions del Periscopi, 2020), una novel·la circular, un prodigi literari sobre la identitat personal, l'amistat i la veritat i la mentida que s'amaguen sota els records. Una barreja de literatura sobre rodes i novel·la d'iniciació que beu de les fonts de Lewis Carroll, Elena Ferrante i Vladimir Nabokov. Traduïda per Pau Sanchis Ferrer.

Alicia & Louise al país dels Balcans

Atrapa la llebre

LANA BASTASIC

Edicions del Periscopi
Barcelona, 2020
280 pàgines

Lana Bastasic tria un epígraf molt revelador abans de donar pas a *Atrapa la llebre*. Es tracta d'una cita de les aventures d'*Alicia al país de les meravelles*, en el qual la protagonista diu “No tindria sentit retrocedir fins ahir, perquè aleshores jo era una altra persona”. Els fets de la novel·la faran que la seua protagonista narradora, Sara, es planteji també si és la mateixa persona que havia sigut en la seva infància, adolescència i joventut: què queda d'aquella nena de set anys i què queda de la seva millor amiga d'aquella època en una ciutat de Bòsnia, Banja Luka, que, durant la seva infantesa, també va veure trastornada la seva identitat amb la guerra dels Balcans.

El motiu que obligarà la protagonista a enfrontar-se al mirall és una trucada de la Lejla, la seva antiga amiga —i a la que no ha vist des de fa dotze anys— per a demanar-li que vagi a buscar-la a Mostar i la porti a Viena, on hi ha el seu germà, que totes dues creien mort.

Com a *Thelma & Louise* o com a la *Lolita* de Nabokov —que inicia un viatge per les carreteres dels EUA amb

Humbert Humbert—, Sara es llançarà a un viatge en cotxe per Bòsnia, Sèrbia, Eslovènia i Viena amb una amiga que ja no reconeix, que també li sembla una altra. Les referències a *Lolita* són evidents al començament: “Ella és quatre tocs de teclats” o “De primer el seu nom era inofensiu: una tija seca enmig de la terra morta. La vaig fer sortir dels pulmons pensant que no seria res. Lej-la” recorden el començament de Nabokov: “Lo-li-ta, la punta de llengua fa tres passets per anar a petar, al tercer, contra les dents”.

Després, la novel·la alternarà els capítols del viatge present amb els records de la relació amb Lejla des de la infantesa i *Atrapa la llebre* agafarà ressons de les històries d'amistat entre dues nenes que formen el cicle d'Elena Ferrante (*L'amiga genial*, etc).

L'habilitat de Lana Bastasic és que ho fa amb una literatura més poderosa, un estil enlluernador i, sobretot, una estructura més complexa que la de Ferrante. L'autora arrisca molt més, se situa anys llum del fullletó, no es recrea en la guerra o la pobresa i acaba la novel·la amb una proposta que la lliga amb el principi i transforma *Atra-*

teatre

Francesc Foguet, confinat a casa, ens proposa retornar al plaer de llegir teatre

cinema

La plataforma Filmin és l'única que ofereix l'oferta en català, per mitjà de doblatges

televisió

Toni de la Torre ha triat 10 comèdies per posar una mica d'humor a la situació

pa la llebre en un cercle que el lector estarà temptat de tornar a començar. Un final que la fa rodona —i, malgrat tot, oberta.

Per acabar-ho d'adobar, Bastasic juga amb els lectors. La narració present està escrita en tercera persona i la de la infantesa, en segona persona, com si parlés sempre amb la Lejla — ara amb l'actual, ara amb la de fa vint anys.

Hi ha també jocs metaliteraris, aprofitant que la narradora protagonista és també escriptora, i reflexiona en veu alta sobre la veritat del que ha escrit i sobre com ho hauria d'escriure. “No ho sé, Lejla —diu en un dels capítols sobre el passat—. És això el que desitges, oi? Un narrador omniscient. Potser has tingut raó des del principi, potser no hi ha cap clau, ni cap pauta oculta sota la superfície de la vida. Volia fer uns passos enrere, ajuntar els punts ordenadament, un, dos, tres, com en aquells dibuixos que t'agradaven tant quan érem petites”.

Periòdicament, fins i tot es qüestiona —i qüestiona així totes les obres memorialístiques que s'han fet i es faran— la qualitat dels records i la tradició literària de posar-los negre sobre blanc: “No puc ometre res, encara que no recordo gairebé res d'aquell matí, llevat de tu. He de dur a la memòria una platja genèrica, descriure una sorra que faci la mateixa olor que la de les postals, i un sol rodó i brillant després de passar-lo per Photoshop. He d'imaginar una olivera, i mosquits, he de posar a treballar tots els sentits. Així la història serà convincent?”.

Bastasic es qüestiona tot plegat —la literatura, la vida i la memòria— i atrapa el lector de la mateixa manera que el lector ha d'atrapar la llebre. Perquè la història sobre la qual Bastasic vol fer reflexionar —sense donar cap clau ni cap pauta oculta— és la veritable identitat personal, l'evolució de la persona més que del personatge. Si, de bon començament, Sara considera

Lana Bastasic

que la seva antiga amiga ha canviat i no és la mateixa, al llarg de la novel·la s'anirà adonant dels canvis que ella mateixa ha experimentat i ha llançat a la motxilla de l'oblit. Bastasic s'enfronta a aquestes qüestions universals sobre l'escenari que, identitàriament i territorialment, més s'ha transformat en l'Europa dels últims cinquanta anys. L'escenari de fons del viatge a la recerca del germà de la Lejla és el de l'antiga Iugoslàvia i el punt de partida, la complexa Bòsnia. Alguna cosa deu tenir a veure que Bastasic escriu en serbocroat, va nàixer a Zagreb (Croàcia) i va emigrar a Bòsnia de petita.

@alexmilianbeser

**LA RESISTÈNCIA ARMADA
CONTRA EL FRANQUISME
(1936-1965)** de PELAI PAGÈS (Dir.)

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**
Visita la nostra botiga virtual en **www.tresiquatre.cat**